

بررسی تأثیر اصول طراحی معماری بر ضوابط احداث بنا

مهدی طبسی

کارشناس ارشد معماری و طراحی شهری

چکیده

معماری و شهرسازی محصول تعامل انسان با محیط و جامعه با تاریخ تلقی می شود. معماری و شهر برای انسان فراتر از کالبد بوده و مجموعه ای از ادراکات کاربر از فضا و اجزاء آن را، به صورت یک هاله معنایی در بر می گیرد. با توسعه سریع شهرنشینی و افزایش روز افزون ساخت و ساز واحداث بناهای جدید در چند دهه اخیر، شاهد تغییرات اساسی در منظر شهری هستیم که شهرها محل خودنمایی هر یک از تک بناها در ارتفاع، نوع مصالح و ... در جداره ممتد خیابانها شده اند. در این روند ساخت و ساز، مدیران شهری با تصویب و لازم الاجرا کردن قوانین و آئین نامه های مختلف سعی در کنترل این شرایط نامناسب را داشته اند. ارزیابی قوانین گذشته و حال و همچنین مقایسه اصولی طراحی معماری بناها یکی از این راهکارها محسوب می شود. قوانین امروزی و ارائه برخی دیگر راهکارها جهت تدوین مقرراتی اجرایی تر به عنوان ضوابط احداث بنا در شهرها مطرح می شود. یک طراح قبل از ارائه طرح یک بنا بایستی با شفافیت کامل از خصوصیات اجزاء سطوح و فضاهای آن و با تجربه و تحلیل کامل از بخشهای مختلف یک بنا، و سیر کولاسیون حرکتها و عملکردها شروع به طراحی معماری نماید. باید توجه داشت آنچه که یک بنا را بوجود می آورد در حقیقت نیازها، ارتباطها و عملکردهای مختلف یک بنا است و آنچه که به آن واقعیت می بخشد و به طرح یک بنا شخصیت می دهد علم و هنر معماری است که در قالب اصول طراحی معماری با روابطی منطقی و سیر کولاسیون حساب شده برای تجسمی زیبا و هنرمندانه خلق و ارائه می شود.

واژگان کلیدی: اصول طراحی، معماری، احداث بنا

مقدمه:

امروزه در جهان، نتایج تجربه نامطلوب طراحی بناهای مسکونی و غیرمسکونی بصورت مجزا و بی ارتباط با محیط پیرامون خود در بخش ساخته شده و یا حاشیه شهر بر همگان آشکار شده است. در واقع یکی از دلایل اصلی این مسئله، نتیجه طرحهای معماری صرفاً بر پایه سلیقه شخصی معماران است که بدون پیروی از اصولی واحد شکل گرفته و هر چند که ممکن است برخی ساختمانها برای خود واجد ارزش معماری باشند، اما آنها در کنار یکدیگر به مجموعه ای ناهماهنگ و ناجور بدل شده اند (اشرفی، ۱۳۹۵).

اگر به غرب - که پیش تر از ما به این مسئله برخورد نموده و تجربه اش می تواند برای ما آموزنده باشد نظر افکنیم می بینیم که مجموعه های مسکونی و ساختمانهای بلند که بعد از جنگ جهانی دوم در برخی از شهرهای غربی بر پا گردید عمدتاً ناموفق بوده و چندان مورد پسند مردم واقع نشده است. این امر موجب گردید که مقامات برنامه ریزی و طرح ریزی شهری به چاره جویی برخیزند و راهکارهای جدیدی در احداث ساختمانها و تجدید حیات بخشهای درونی شهری رادر پیش گیرند.

دست اندرکاران معماری و شهرسازی، باید بتوانند ریشه های اصول و ضوابط حاکم بر احداث بنا را از میان خیل عظیم و دریای پر بار اصول و مبانی نظری معماری در زمینه های فنی و هنری کشف و با مقایسه وضع موجود قوانین با اصول معماری در رفع نقایص آن سعی نمایند.

پرواضح است تسلط بیشتر به اصول معماری خود باعث ایجاد ضوابط کارا تر خواهد شد.

پیشینه تحقیق:

در بررسی اصول معماری و شهرسازی و تبیین مبانی نظری آن کتب و مقالات و کنفرانسهای بسیاری تألیف و برگزار شده است. چنانچه بسیاری از کتب درسی رشته معماری تا دوره دکتری شامل فراگیری مبانی نظری معماری در زمینه های هنری و فنی می باشد. همچنین در زمینه اصول حاکم بر ضوابط احداث بنا کتب فراوانی - همچون کتب مقررات ملی بیست و چندگانه - تألیف شده است. تألیفاتی که در این زمینه صورت گرفته اکثر از جانب انتشارات وابسته مدیریت شهری صورت گرفته و در اختیار مجریان طرحهای شهری و همچنین متولیان مدیریت شهری قرار داده شده است. در بررسی مسائل مربوط به ضوابط احداث بنا که نشأت گرفته از اصول طراحی معماری می باشد می توان به ضوابط و مقررات ساختمانی و مقالاتی که در تأثیر گذاری و اجرایی بودن اصول طراحی و ضوابط احداث بنا بوده اشاره نمود. از آن جمله می توان به مقالات و کتب زیر اشاره نمود.

کامران صفامنش و همکاران: ضوابط ساختمان برای ایجاد هویت و هماهنگی در سیمای شهرها (نشریه آبادی شماره ۱۸)

ساسان صالحی میلانی: تأثیر ضوابط و مصوبات مقطعی بر سازمان کالبدی شهر تهران (نشریه آبادی، شماره ۳۹ / ۱۳۸۰)

علی عمرانی پور: تأملی بر اولین مقررات ساختمانی شهر تهران (نشریه آبادی، شماره ۵۶ / ۱۳۸۶)

سیدمحمدرضا موسویان: اصول و مبانی در طراحی معماری و شهرسازی.

سروین الهی: ارائه دستورالعمل طراحی معماری در راستای ارتقای کیفی شهرسازی، مبانی بر اصول معماری ایرانی. (همایش

ملی سازه، راه، معماری-دانشگاه آزاد اسلامی -چالوس-اسفند ۱۳۹۰).

فرضیه (هدف):

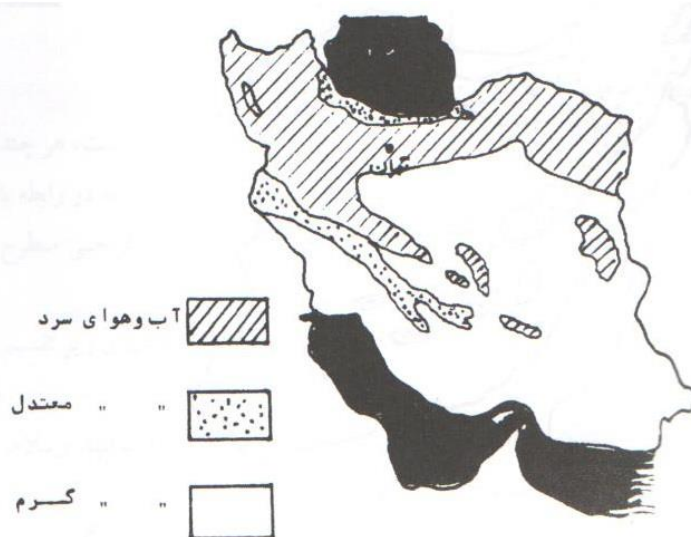
آنچه که یک طراح ساختمان در رابطه با طرح یک بنا و یا اساساً بوجود آورد یک تجسم از اشیاء به وسیله هنر معماری و در غالب یک طرح که نشان دهنده عملکردهای تجسمها و یک بناست ارائه می نماید را می توان علم و هنر معماری نامید و در این رابطه انسانها از دیر زمان با این علم آشنایی داشتند و آثار آن در دوران مختلف با توجه به موقعیتهای خاص اجتماعی - مذهبی و سیاسی زمان خود در قالبهای گوناگون طراحی و نقاشی در دل شهرها و روستاها و کوهها و یا عمارات و ساختمانهای مذهبی متعدد و متنوع بچشم می خورد. دانش و هنر معماری با پیشرفت سایر علوم دستخوش دگرگونیهای مفید و سالم و در بعضی موارد مضر و ناسالم گردید. در واقع باید اذعان کرد که همواره علوم در رابطه با این دانش، رابطه مستقیم و غیر مستقیمی داشته و بطور مثال اختراع برق دگرگونی عمیقی در سیستم ساختمانها بوجود آورد. و بهمین ترتیب پیشرفت تکنیکهای ساختمانی همواره در روند

تکاملی اجرای ساختمانها نقشی اساسی را ایفاء کرده است پیشرفت سایر علوم نیز هر کدام بنحوی در این رابطه موثر بوده اند و در حال حاضر دانش معماری را می توان تلفیقی از هنر و تکنیک معماری بحساب آورد (حبیبی، ۱۳۹۶).

و اما اصولی که همواره دانش معماری بر پایه آن استوار بوده و در مجموع از آن پیروی می کرده است بر اساس عوامل طبیعی، انسانی و فرهنگی جوامع شکل می گرفته است، و پیشرفت علوم و تکنیکهای ساختمانی نیز نقش اساسی را در کلیه موارد و مراحل تکامل بنا در دورانهای مختلف بازی می کرده است. در اغلب موارد در سیستم طراحی بنا مستقیما دخالت داشته است.

جدول عوامل مؤثر در طراحی معماری بناها:

ردیف	عوامل اصلی	انواع عامل	توضیحات
۱	موقعیت طبیعی	- آب و هوا (اقلیم) - مشخصات زمین	میزان بارندگی - رطوبت - میزان گرما و سرما نوع زمین - جنس خاک - ارتفاع آبهای زیرزمینی - مقاومت خاک - پستی و بلندیهای موجود.
۲	موقعیت محلی و شهری زمین	- دسترسیها - نوع استفاده از زمین - وضعیت ساختمانهای اطراف	- خیابان - اتوبان کاربری خصوصی - کاربری عمومی - کاربری خدماتی - کاربری تجاری ویلابی (تک واحدی) - چند واحدی همکف - چند واحدی طبقات (آپارتمان)

خاستگاه هویت در معماری و شهرسازی

شناخت هویت یک نیاز است که از راههای گوناگون می توان به مولفه های آن پی برد، از جمله این راهها، مطالعه و بررسی معماری است. تاثیر تربیت و هویت ایرانی - اسلامی معمار، در اثری که وی برپا می سازد، بروز می کند و متقابلا یک اثر معماری حتما واجد مولفه های شکل دهنده هویت ایرانی - اسلامی است. معماری برآیند و ترکیبی از عناصر فرهنگی و عوامل وابسته و برخاسته از باورها و جهان بینی جامعه است. در حقیقت از همان ازل، معماری بر روی انسان تاثیر می گذارد، اما تاثیرش تدریجی و مداوم است. به طوری که اتاقی که انسان در آن زندگی می کند، روحیات و باورها و هویت انسان را هم شکل داده و هم نشان می دهد. لذا هویت معماری به لحاظ این که معماری ظرف زندگی انسان است، به نوعی به عوامل شکل دهنده هویت انسان باز می

گردد. برقراری این ارتباط به دو شکل ممکن است، نخست با ایجاد اجزا و عناصر و اشکال و فضاهای معنادار و هویت بخش در معماری و دیگر، با حضور انسان در معماری. (سلطان زاده، ۱۳۹۷).

آنچه اثری را در نگاه عموم با - یا بی - هویت جلوه می دهد، تعلق یا عدم تعلق آن به هویت جمعی و پایدار است. در این نگاه، اثر با هویت اثری است که هویت آن در راستای هویت جمعی باشد، همچون یک بنای تاریخی در یک بافت تاریخی. یک اثر معماری می تواند تبلور یک هویت جمعی (مذهبی، سرزمینی، نژادی، ...) باشد و یا صرفاً به بیان شخصیت و هویت طراح و سازنده خود، مستقل از هنجارهای جمعی بپردازد. لذا معماری هویتی دارد که:

الف- بیانگر ارزش های حاکم بر جامعه است.

ب- مبین ارزش هایی است که جامعه به آن ها تمایل دارد.

ج- بیانگر عوامل هویت فرهنگی پدید آورنده آن است (منشا اصلی)

بنابراین مهمترین عامل هویت دهنده معماری، مبانی اعتقادی و جهان بینی جامعه است و بالعکس، معماری هر جامعه ای می تواند معرف و مبین تفکر حاکم بر آن جامعه باشد. از نظر مرحوم مهندس میر میران، اگر چه ما در معماری ایرانی ترکیب و تکثیر اشکال و پیچیدگی آن ها را داریم، اما می توان به اصول و مبانی و الگوهایی دست یافت که حضور دائم در معماری داشته اند و یا صورتهای گوناگون و تکامل یافته خود را نشان داده اند. با حضور ممتد اصول و الگوها و مبانی در دوره های بعدی، آن ها تکامل و پالایش یافته و دارای هویتی مستقل از زمان شده اند و مفهوم عامی را از یک الگو یا عناصر معماری اولیه می دهند که شان تجربیدی یافته و دارای تصویر ذهنی و حامل بار عاطفی است.

ویژگی های کالبدی هویت بخش در معماری و شهرسازی :

معماری و شهرسازی از طراحی، ظرافت و دقت نظر بی نظیری برخوردار است و در این میان اصول طراحی معماری تأثیرات غیرقابل انکاری را در هویت و شکل دهی به آن از خود برجای گذاشته است. در ادامه به بررسی اصول حاکم بر معماری و شهرسازی پرداخته شده است که موجب دستورالعمل های مورد نیاز بر ارتقای هویت در بافت شهری و معماری گشته است یا به عبارت دیگر موجب تدوین ضوابط احداث بنا شده است.

اصول کیفی طراحی بنا در معماری ایرانی

جدول ارتباط نهادهای مسئول با ضوابط احداث بنا

مراجع / قوانین	شهرداری	راه و شهرسازی	سازمان مقررات ملی ساختمان	سازمان محیط زیست	سازمان میراث فرهنگی
سیمای شهری	قوانین مرتبط با طرح منظر شهری	مقررات مربوط به مرکز مطالعات معماری و شهرسازی ایران	قوانین مرتبط با طراحی منظر شهری	-	ضوابط حریم منظری
ارتفاع	قوانین مرتبط با طرح منظر شهری	مقررات مربوط به مرکز مطالعات معماری و شهرسازی ایران	قوانین مرتبط با طراحی منظر شهری	-	ضوابط حریم منظری
مصالح	قوانین مرتبط با طرح منظر شهری	مقررات مربوط به مرکز مطالعات معماری و شهرسازی ایران	قوانین مرتبط با طراحی منظر شهری	ضوابط بالادستی سازمان برای تهیه طرحهای شهری	ضوابط حریم منظری
تاسیسات	قوانین مرتبط با زیر ساختهای شهری و کانالهای مشترک تاسیساتی	-	مبحث ۱۶ و ۱۷ مقررات ملی	ضوابط بالادستی سازمان برای تهیه طرحهای شهری	ضوابط پیرامون اثر
بر زمین (دهنه)	ضوابط طرح جامع	طرح های جامع مصوب شهری	طرح های جامع مصوب شهری	-	-

کاربری	ضوابط طرح جامع	طرح های جامع مصوب شهری	طرح های جامع مصوب شهری	ضوابط بالادستی سازمان برای تهیه طرحهای شهری	ضوابط پیرامون اثر
--------	----------------	------------------------	------------------------	---	-------------------

ضوابط و مقررات مربوط به ساخت و سازهای شهری

انعکاس تصمیم سازی های جامعه و سازمان های درگیر در فرایند شهرسازی جامعه در قالب ضوابط ومقررات نمود پیدا می کند این ضوابط ازعالی ترین سطح آن (مجلس شورای اسلامی) تا اجرایی ترین سطح آن (دستگاههای مسئول) ضمن تعیین خطوط اصلی شهرسازی، کیست و چگونگی آن را نیز تعریف می کنند.

شهرداری بعنوان مهمترین نهاد مدیریت توسعه شهری وظایف خطیری پیش رو دارد، افزایش روبه رشد شهرها و جمعیت شهرنشین، وظیفه شهرداری را "بعنوان ارائه دهنده خدمات و زیر ساختهای شهری" در حوزه کنترل و نظارت بر توسعه شهری در قالب ساخت و ساز بیش از پیش با اهمیت تر می کنند.

شهرداری بعنوان موثرترین ارگان تصمیم گیر در زمینه ساخت و ساز شهری، نظام هدایت و کنترل امور ساخت و ساز و اجرای طرحهای شهرسازی را نیز برعهده دارد که در زیر به یکی از آنها اشاره می شود.

در سال ۴۵ قانون اصلاح پاره ای از مواد والحاق چند

ماده به قانون شهرداری تصویب شد. در ماده صد این قانون آمده است که مالکین اراضی و املاک واقع در محدوده شهر یا حریم آن باید قبل از هر اقدام قانونی یا تفکیک اراضی و شروع ساختمان از شهرداری پروانه اخذ نمایند. شهرداری به وسیله ماموران خود می تواند از عملیات ساخت و ساز ساختمانهای بدون پروانه مخالف مفاد پروانه صادره جلوگیری می کند.

بعلاوه بر اساس ماده ۹۹ قانون شهرداری، شهرداری علاوه بر آنکه مکلف به تعیین حدود حریم و تهیه نقشه جامع شهرسازی برای حریم شهر می باشد، تهیه مقررات برای کلیه اقدامات عمرانی از قبیل قطعه بندی و تفکیک اراضی، خیابان کشی، ایجاد باغ و ساختمان، ایجاد کارگاه و کارخانه و... را نیز در دستور کار قرار داد.

با توجه به موارد مذکور قوانین ملاک عمل شهرداری برای مدیریت بر ساخت و ساز و از جمله صدور پروانه گرفته تا صدور مجوز پایان ساختمان و نظارت های دوره ای بعد از آن در قالب قانون شهرداری، قانون نوسازی و عمران شهری بیان شده است.

بررسی برخی اصول طراحی معماری و رابطه آنها با ضوابط احداث بنا

اصول طراحی معماری که در اینیه باید رعایت شود تا بناهای ایجاد شده حائز شرایط زیست گردد از دو جنبه قابل بررسی می باشند. برخی این اصول مانند مسائل فنی که مستقیم در کالبد وفرم ساختمان تاثیر گذارند از عواملی مانند اقلیم و استانداردهای ابعاد فضا و جزئیات اجرایی نشأت می گیرند و برخی دیگر اصول که جنبه کیفی دارند و بیشتر جنبه های زیبایی شناسی و ادراکی را شامل می شوند مانند توجه به فرهنگها و سلايق که اصول معماری ایرانی یا سنتی و قومی را شامل می شود. و یا عواملی مثل نورپردازی و موارد مصالح هر رعایت یک به تنهایی موجب بالارفتن کیفیات فضایی می شود.

همانطور که پیش تر نیز اشاره شد یکی از اصول معماری و شهرسازی ایرانی اصل محصوریت فضا می باشد. در شهرهای کویری که کمتر دستخوش تغییرات کالبدی بوده اند هنوز به نمونه هایی در فضاهای زیبای شهری می توان برخورد که به طرز دلنشین محصور شده اند متأسفانه کلام و عناصر بیان تصویری مانند عکس، نقشه،نما..... و مانند اینها هیچ یک قادر به بیان روحیه کالبدی این فضا نیستند برخی کتب غربی این رابطه را بر پایه زاویه بین خطوط عمود از چشم ناظر بر بدنه و خط و اصل میان چشم ناظر و لبه بالایی بدنه مورد بحث قرار داده اند(کاوایانی،۱۳۹۴).

حدود ۴۵ درجه (نسبت ۱: ۱) احساس محصور بودن کامل که در این حالت لبه بالایی بدنه فضا داخل میدان دید قرار می گیرد. حدود ۳۰ درجه (نسبت ۱:۲) آستانه احساس محصور شدن که در این حالت لبه بالایی بدنه تقریباً بر محدوده بالای میدان دید منطبق است.

حدود ۱۸ درجه (نسبت ۳: ۱) حداقل احساس محصور شدن کل لبه بالایی بدنه درون میدان دید واقع می شود.

حدود ۱۴ درجه (نسبت ۴: ۱) فقدان احساس محصور شدن در فضا

* همچنین معماران دوران رنسانس قانون ساده ای برای نسبت در این فضا به عرض آن یافتند. باین معنی که در حالیکه نماهای

محصور شده فضا هم ارتفاع باشند، نسبت درازا به پهنان اگر ۳: ۱ بیشتر شود احساس رخنه نمودن فضای محصور شده به خارج دست می دهد که این خود از میزان محصور بودن فضایی کاهد. محصور بودن فضایی همچنین مطلبی است که با پیوستگی بدنه محصور کننده فضا ارتباط دارد. یعنی نمای ساختمان باید در محصور کردن فضا نقش مؤثر داشته باشند(سلطانی، ۱۳۹۳).

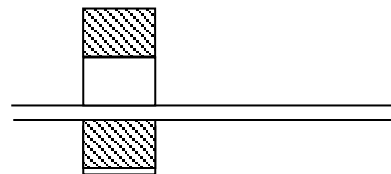
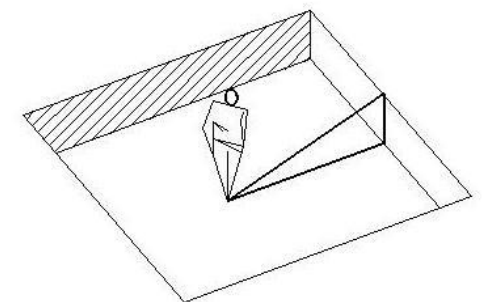
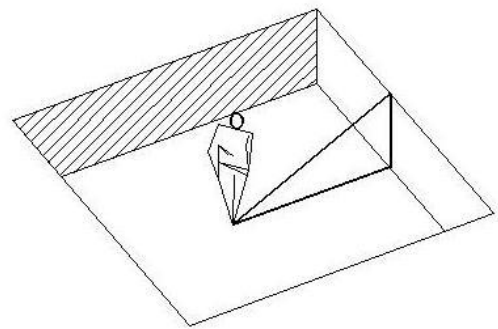
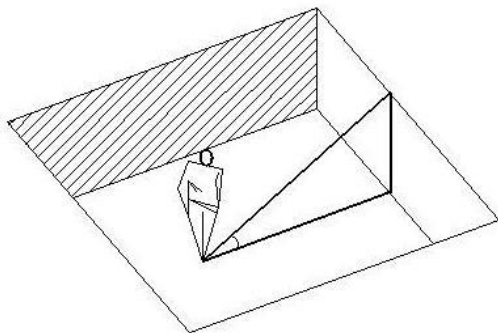
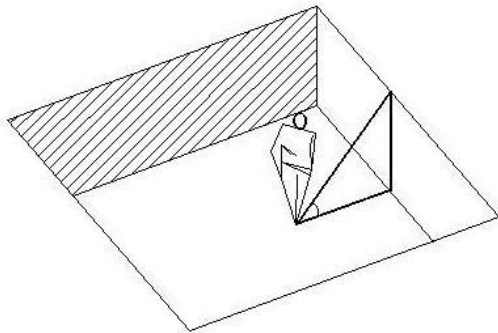
وجود فواصل متعدد مابین بدنه ساختمان ها، اختلاف فاحش بین نماها و تغییرات ناگهانی در لبه تیز ساختمانها باعث ضعیف شدن کیفیت فضایی محصور می گردد.

از مطالب یاد شده این طور بدست می آید که احساس محصور شدن در فضاهای شهری از جمله عوامل کیفی فضا بشمار می آید بطوری که مهندس توسلی یکی از معماران طراحان شهری پیشرو مؤلف کتب مختلف اصول معماری ایرانی

ضمن یادآوری این مطلب که با هیچ یک از عناصر بیان تصویری نمی توان روحیه کالبدی این فضا را عنوان کرد خود بارها در این فضا حرکت کرده و به دنبال روشی بوده که بتوان کیفیات آنها را روی صفحه آورد ولی چگونه می توان صدا حرکت - گرمی و خنکی تاریکی و روشن و نهایتاً احساس متأثر از مجموعه عوامل شکل دهنده فضا بر صفحه منعکس نمود.

یکی از اصول و ضوابط احداث بنا محل استقرار ساختمان در زمین است که به تفصیل وبا توجه به مطالب عنوان شده به علل آن می پردازیم.

محل استقرار ساختمان، در صورت نبودن درختان قطور و یا شرقی غربی نبودن زمین و در شرایط متعارف، باید در قسمت شمالی زمین باشد. در موارد استثنایی مانند وجود درختان قطور و یا شرقی غربی بودن زمین و نظایر آن موضوع با توجه به وضعیت استقرار ساختمانها مجاور در شورای معماری مطرح و تصمیم لازم اتخاذ می گردد.

همانطور که اشاره شد بحث محصوریت فضا از لحاظ کیفیت فضایی مورد توجه است. نسبت عرض به ارتفاع های مختلف در بدنه های شهری - خیابانها و میادین در ادراکات عمومی از فضا و تأثیر آن از جنبه زیباشناختی بر حوالی آدمی حائز اهمیت است. چنانچه می دانیم اکثر فضاها شهری از جمله میادین و خیابانهای دارای ارزش های معماری موجود در کشورمان متعلق به دوره شکوه معماری ایرانی یعنی سبک آذری و اصفهان می باشد که در آن میادین مختلفی همچون میدان نقش جهان با کارکرد خاص و نسبت تقریباً ۱/۳ و ارتفاع بدنه نسبتاً کم در مقایسه با وسعت میدان میدان و البته یکپارچگی و وحدت فرض بسیار شدید و ریتم های موزون در نماها و البته عناصر برجسته ای همچون عالی قاپو مسجد امام و مسجد شیخ لطف اله و سر در بازار قیصریه بر زیبایی های آن افزوده است. یا نمونه ای دیگر همچون میدان امیرچمخاق یزد قبل از خرابی بدنه های میدان یا میدان شاه طهماسب یزد قبل از خرابی که احساس محصور شدن در آن قوی بوده است از این دست میادین و گذرها در معماری سنتی ما بسیار به چشم می خورد آنچه از این منظر حائز اهمیت است علت تأکید بر محصوریت بعنوان یکی از کیفیات فضایی، که پیش تر از آن سخن رفت، می باشد.

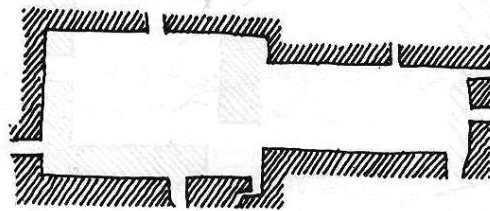
اینطور بنظر می رسد که قانون گذار در مسائل احداث بنا سعی داشته با الهام از اصول یاد شده نوعی محصوریت را برای ایجاد فضایی با مقیاس انسانی تر و امن ایجاد نماید، البته همزمان به مسئله تراکم و ارتفاع هم توجه داشته است بطوریکه با جانمایی ساختمان در ضلع شمالی زمین بصورت یاد شده سعی داشته توازنی در ابعاد ارتفاع بدنه کوچه یا خیابان با عرض آن داشته باشد. بطوری که بتوان با فراخی کوچه که حاصل از عقب نشینی یکی از بدنه ها نسبت به لبه خیابان حاصل می شود ارتفاع ساخت و ساز را تا حدی افزایش داد که احساس محصوریت مطلوب حاصل شود.

پیش آمدگی ها:

یکی دیگر از ضوابط احداث بنا مسئله پیش آمدگیهای ساختمان است. در اینجا به برخی از قوانین یاد شده می پردازیم. حداکثر پیش آمدگی مجاز در قسمت پخ ساختمانهایی که در تقاطع معابر قرار گرفته اند به میزان ۱۵۰ سانتی متر عمود بر پخ می باشد.

نحوه کاهش سطح اشغال و استفاده از ارتفاع:

به منظور ایجاد تسهیلات بیشتر در طراحی ساختمانها و همچنین ایجاد فضای باز بیشتر و استفاده مطلوب تر از تراکمهای مجاز، در صورت کاهش سطح اشغال استفاده از تراکم مجاز طرح تفضیلی، بدون پرداخت عوارض ناشی از ازدیاد ارتفاع در خیابان های ۱۲ متر و بیشتر بلامانع است. ضمناً احداث زیرزمین با حداکثر سطح مجاز به منظور تأمین پارکینگ، تأسیسات، انباری و فضای مشاع و عمومی بلامانع خواهد بود.

میدان شاه طهماسب یزد قبل از خرابی که احساس محصور شدن در آن قوی

تمامی قوانینی که برای افزایش تراکم بوده است. ای آن در نظر گرفته می شود.

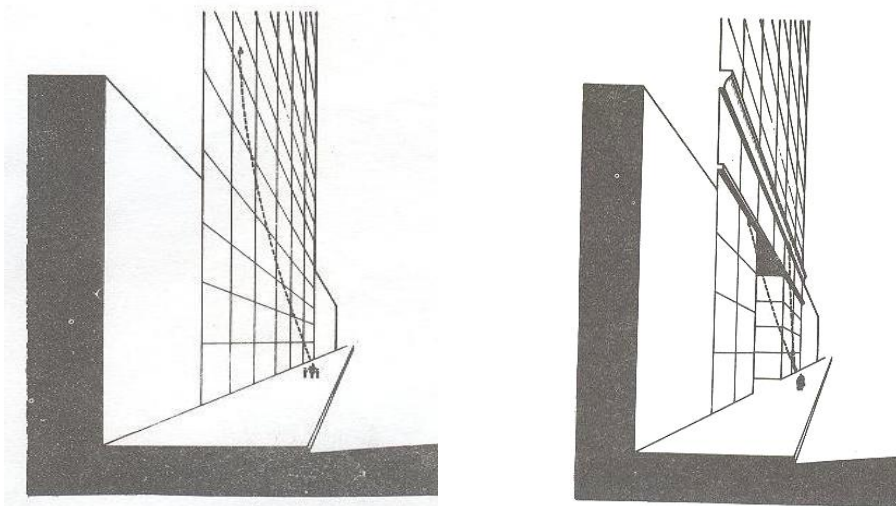
ریشه در افزایش فضای باز یا تنفس شهری دارد که از جمله اصول و قوانین معماری و شهرسازی مدون در کنگره سیام می باشد. کنگره های بین المللی معماری مدرن (سیام) (C.I.A.M) تشیکلاتی بودند که در سال ۱۹۲۸ در شاتو دو لاساراز دریونس بنیانگذاری گردید. قابل ذکر است که در این مقاله مجال پرداختی به تمامی چهار نوبت این کنگره ها نیست و فقط به سومین

کنگره آن که با موضوع «روشهای منطقی در استقرار بناها، در بروکسل (۱۹۳۰) می باشد، اشاره می کنیم. گزارش نهایی این کنگره که در بردارنده عقایدی در این زمینه مهم است بوسیله نمایندگان برجسته سیام یعنی لوکوربوزیه و گروپیسوس و دیگران تهیه شده است. بحث اصلی این کنگره کاهش سطح اشغال و افزایش تراکم به لحاظ بالا بردن سطح اشغال خدمات عمومی از جمله معابر عمومی و فصلهای شهری و فضای سبز شهری می باشد که از جمله افکار معمار مدرن این دوره لوکوربوزیه می باشد. در ادامه به یکی دیگر از اصول ضوابط احداث بنا و ریشه های آن در اصول معماری و شهرسازی می پردازیم. «پیش آمدگی آخرین سقف ساختمان، به عنوان باران گیر جزء زیر بنا محسوب نمی شود.

اکثر خیابانها نه سقفی دارند و نه ارتفاعی و غالباً ساختمانهایی با اندازه های مختلف آنها را احاطه کرده اند. این شرایط از نظر طراحی برای تعریف قضا و مقیاس خیابان مشکلات خاصی را بوجود می آورند. برای رفع این مشکلات و کمبودها دو نکته طراحی می باید رعایت گردند. (۱) بدون توجه به ارتفاع ساختمانها، فضای خیابان می باید ارتفاع نسبتاً منظمی باید تا مقطع خیابان نسبت های متناسب یک اتاق همگون و متناسب را بیابد.

(۲) نمای بدنه خیابان می باید دارای چنان قدرت کشش و گیرایی باشند که فضای خیابان را در جای خود تثبیت نماید. (تقویت محصوریت فضایی)

برخی نماهای خیابان که از کف پیاده روی خیابان صاف و بدون هیچگونه پیش آمدگی به سمت بالا صعود می نماید، سطحی هندسی را بوجود آورده که از کف پیاده رو تا بالای ساختمان تداوم دارد. پنجره ها و معابر مسقف در داخل نما فرونشسته اما هیچ سطح برآمده ای در نما وجود نداشته و مانع کشش عمودی سطح نمی گردد (حسینی، ۱۳۹۲).

اما برآمدگیهای بدنه ساختمان مانع از کشش چشم بطرف بالا می شود. اگر این برآمدگیها به اندازه کافی قوی باشند، خطوط سایه حاصل از آنها حتی هنگامی که بیننده در فعالیتهایی در سطح پیاده توجه دارد در میدان دید جانی وی ثبت می گردد. بنابراین می توان گفت مجاز بودن پیش آمدگی آخرین سقف در ساختمانها در ضوابط احداث بنا از جمله ضوابطی است که تاثیر زیادی از اصول معماری یاد شده گرفته است.

منابع و ماخذ

- ۱ - اشرفی، علی (۱۳۹۵). آسیب شناسی نظام ساخت و ساز ساختمان در نظام مدیریت شهری، معاونت آموزشی پژوهشکده شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاریهای کشور
- ۲ - حبیبی، محسن (۱۳۹۶). قوانین ومقررات مربوط به شهر و شهرداری، جهانگیر منصور

- ۳- سلطان زاده، حسین (۱۳۹۷). محبت چهارم - الزامات عمومی ساختمان
- ۴- کاویانی، منصوره (۱۳۹۴). اصول و روشهای طراحی شهری و فضاهای مسکونی در ایران (جلد اول)، مهندس محمود توسلی،
- ۵- سلطانی، جواد (۱۳۹۳). مبانی طراحی شهری، ریچاردهدمن، آندرویازوسکی
- ۶- حسینی، جاهد (۱۳۹۲). شهرسازی معاصر «از نخستین سرچشمه ها تا منشور آتن»، واتسلاف اوستروفسکی.